

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 — „

Helyben házhoz hozva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Aidélre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, december 11.

Autonomiánk.

Egy idő óta nagyon keveset hallunk és olvasunk az autonomiáról. Májusban befejezte a 27-es bizottság munkálkodását, közzétette elaborátumát, a lapokban megindult egy kis hozzászólás, az sem volt olyan, amilyent ilyen nagyfontosságú mozgalom megkövetelt volna s csakhamar abbamaradt az is. Októberben megjelent a bizottság kisebbségének javaslata, a lapok egyszerűen referáltak róla s napirendre tértek felette.

Azóta legfeljebb egy-egy kis napihir jelent meg, melyek előbb azt adták hírül, hogy novemberben összehívja a hercegprímás a kongresszust, majd később azt tudatták, hogy a delegációk miatt majd csak újév után ül össze a kongresszus.

Jól esik konstatálnunk, hogy most ebben a nagy csendben komoly tanulmány jelent meg az autonomiáról, mely nagy szakismerettel, az ügy iránt való őszinte lelkesedéssel, de e mellett kritikus fővel van írva. Értjük dr. Dudek Jánosnak »Autonomiánk« czimmet néhány nap előtt megjelent munkáját, amely nagyon alkalmas arra, hogy tisztázza az eszméket s tágasabb körben lelkesedést keltsen az autonomia nagyfontosságú ügye iránt.

Ez a nagy theologiai és jogászai ismerettel írt munka egyúttal elégtételt szolgáltat a 27-es bizottság többségének, különösen a sok oldalról megtámadott többségi tervezet készítőjének.

Dudek nem habozik kimondani, hogy az a többségi tervezet igenis érdemes, derék munka s alapos a remény, hogy ha ezen az alapon épül fel autonomiánk, nagy hasznára lesz a magyarországi kath. egyháznak.

Dudek nem tart azokkal, akik az autonomiára vonatkozólag azt vallják, hogy vagy mindent, vagy semmit. Számot vet a körülményekkel és igazat ad a 27-es bizottságnak abban, hogy ha azt akarjuk, hogy meglegyen az autonomia, olyan tervezetet kell elfogadnia a kongresszusnak, amely nem teszi szükségessé érvényben levő állami törvényeink megváltoztatását.

Jól tudjuk azt mindnyájan, hogy jobb lenne, ha minél több jogot tudnánk kivívni autonomiánk számára, óhajtjuk is őszinte szívből; de olyan dolgokkal, amit kivívunk ma lehetetlen, nem akarjuk elhalasztani az ügyet — ad graecas calendas.

Már pedig ma teljesen lehetetlen keresztül vinni a parlamentben azt, hogy az ide vonatkozó 1848-iki és 1883-iki törvényeket megváltoztassák. Annyira érzi ezt mindenki, hogy még a kisebbség: Ugron, Györfly, Hortoványi és Sággy javaslata is leszámol vele s a hátróm fő irányelvben: a főkegyuri jog gyakorlata, a vallás és tanulmányi alapnak rögtön való átvétele és az iskolaügyek tekintetében teljesen egyezik a többség javaslatával és csak az autonomia szervezetére nézve tér el attól.

A mellék kérdésekben lehetnek elágazók a vélemények, Dudek is több

helyen módosítást ajánl, melyeket nagyon is érdemes figyelembe venni. A kongresszuson is kétségkívül igen sok módosítás fog felmerülni, az nem baj, hadd forrjon még a dolog, — de az a körülmény, hogy a kongresszusnak olyan képzett és buzgó tagja, mint Dudek, a 27-es bizottság elaborátuma mellett tör lándzsát, reményt nyújt arra, hogy a kongresszus nem fog hiábavaló munkát végezni.

Széll Kálmán hazajött.

a nélkül, hogy valami lényegest végzett volna. Megjött vasárnap este és nem keresett fel senkit, a mi annyit jelent, hogy az ő közlékeny lelkének nincs mit közölnie. Ma reggel azonban már hírül adta híveinek, hogy a helyzetről a kvótavita során fog nyilatkozni, a miből megértheti mindenki, a ki akarja, hogy van a helyzet, melyet azonban tegnap még nem hozhattak tisztába. Első sorban Bécsben a közösügyes indemnítással foglalkoztak. Tudositónk erről igen érdekes és egészen új dolgot jelent. A közös miniszterek azért nem szeretik az indemnítást, mert ezt csak a tavalyi költségvetés alapján lehet megállapítani, már pedig akkor a tiszti fizetések javítása nem léphet azonnal életbe. Ezért akarnak Bécsben rövidebb indemnítást, mint 4 havit és ezért akarják a kvótát is határozatlan terminussal, vagyis úgy megállapítani, hogy a parlamenti tárgyalásokat ne kelljen újból kezdeni. Széll Kálmánt erősen pihentették az irányban, hogy a király legfeljebb félévre határozza el a kvótát és az indenmitás is csak két havi legyen, holott Széll egész és négy hónapos tervvel ment fel Bécsbe. Mennyire sikerült Széllt kapacitálni, azt még nem tudni, egyelőre csak annyi a biztos megállapodás, hogy a királyi döntés — ha szükség lesz reá — meg fog egyezni a kvótabizottságok megállapodásaival. Az átutalás tárgyában még nem tör-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Biharmegye magyar népe a kurucz világban.

Dalos faluból jövök.

Egyház-szegen, ahol a püspöki plébánia áll, sokszor két-három oldalról is hallom a csoportban járkáló legények dalait s néha áthallatszik a tengeri hántást végző, vagy fonóban levő asszonyok, leányok éneke is. Samint halom, amint a falu házaik, kerteit nézem, eszembe jut, hogy itt e helyen, ahol e nép most csak az általános emberi indulatokról, a szerelemről és elválásról, fájdalomról és örömről s néha-néha a katonák meg a kaszárnya életéről dalol, kétszáz évvel ezelőt éveken keresztül kuruczok tanyáztak, a magyar nemzet romlását fájlaló, majd annak megmentésére buzditó, szívet dobogtató kurucz dalok hangzottak s nemzetünk összes érzelmeit az áldozatra kész hazaszeretetet uralták.

Az az irítóztató elkeseredés, amely a vassári békekötés után a magyart elfogta, 1670-ben fölkelésre vitte a nemzetet. A fölkelés előkészítetlen, fejletlen vala s kivált egy ember állhatatlansága miatt csuf kudarczczal végződött. Azok, akik a bécsi udvar kegyelmébe nem bíztak vagy azt mindenkép visszautasították, odahagyták házaikat, jószágaikat s menekültek olyan helyre, ahova a bécsi udvar keze nem ért, de ahol mégis legközelebb valának

elhagyott otthonukhoz. Ez volt Erdély, a Szilágyság és különösen Biharmegye. Ez akkoriban a török birodalom hódoltság nevű részéhez tartozott s a váradi pasa hatósága alatt állott. Az ily menekültek magukat bujdosóknak, a törökök pedig őket a maguk nyelvén kuruczoknak (szökevénynek) hívták s e török szó rövid időn világszerte elfogadott neve lőn a keménynyaku, rendetlenül harczoló, de önfeláldozó és vasakaratu menekülteknek.

Mindenesetre hősieis önfeláldozást vittek végbe e bujdosók, midőn otthonukat odahagyva, életüket nemcsak a halálnak, hanem a mindennapi nyomornak kitéve, élő tiltakozásként a bécsi udvar önkénye ellen idemenekültek, de az is bizonyos, hogy Biharmegye népe is nagy és állandó áldozatot hozott a magyar nemzet szabadságáért, midőn a bujdosóknak 10 éven keresztül szállást és élelmezést adott.

Tekintsünk csak végig a bujdosóknak Biharmegye területén tartott gyűlésein s mindjárt látni fogjuk, hogy keresztül-kasul jártak e megyén s alig volt helység, a hol a lakosok vendégszeretetével ne éltek volna. 1673 végén bihari gyűlésükben kötnek egymással kölcsönös szövetséget, hogy egymást el nem hagyják.¹ 1674 márcz. 29-én Szalontán volt közgyűlésük s erről szóló iratukban megvallják, hogy már 1673 márcz. 1 óta állandóan a biharmegyei lakosok nyakán éltek² 1674 márcz. 29-én, mezőgyáni szállásukról hirdettek közgyűlést

¹ A bujdosók levéltára. 8. l.² U. o. 7. l.

Sarkadra s ezt némely főrendek belényesi szállásukról ápr. 11-én újra tudatják Szilágyságban levő atyafiakkal.¹ A sarkadi gyűlésen kívül 1674 május 31-én még egy gyűlést tartottak. Harsányban² 1674 aug. 24-án Csatáron gyülekeztek össze s ott alkották azon nevezetes határozatokat, hogy Wesselényi Pál legyen fővezére az összes bujdosóknak. A következő években Püspöki (1675), 1678 és 1684, Bihar (1676), Harsány (1676), Vajda (1678), Kis-Marja (1676), Tóti (1677), Margitta (1679 és 1684), Diószeg (1681), Komádi (1679 és 1680), a kis királyi falu (1676) az azóta elpusztult Bócs (Berettyó-Szentmárton és Zsáka közt 1679) és utoljára Berettyó-Ujfalu voltak kisebb-nagyobb gyűléseiknek, tanácskozásaiknak színhelyei.³

Ha Biharmegye népe nem látta volna a kuruczokat szívesen, mind ezen gyűléseket nem tarthatták volna meg s egyáltalában a fölkelés nem arathatott volna semmi sikert. Hálás szívvel jegyzi is meg Tökölly Imre 1677 november 13-ikán az ő naplójába: »Ebédet itt Csatáron nem ettem, gondolván Váradról jöhet tudósításom; de válasz nélkül jövén meg embereim és elménkben tartván azt is, ha valahogy a bihariak be nem bocsátának bennünket, Váradra Radics uramat az passához ajándékkal expedialám, magam pedig Csatárral délután sokkal indulva meg Biharra

¹ U. o. 15.² U. o.³ Bujdosók levéltára. 26, 28, 82, 86, 49—51, 53, 59, 67, 100, 101, 109, 111, 125, 127, 130, 137, 138 U. Tökölly kevelei. 68.

tént semmi. Száll ugyanis pozitív határnapot kért, de ezt egyelőre nem kapta meg; ő egyoldalul ragaszkodik az önszabta terminushoz (december 28), de kollégája nem tudott még ez irányban biztosat ígérni. Pillanatnyilag tehát a helyzet nem sokat változott: megmaradt akut válságos jellege, maga a válság, mely majd az egyik vagy a másik kormányra hárul — remélhetőleg ezuttal az osztrákra — néhány nappal elodázódott.

Népgyűlés a kvótaemeléssel ellen.

Mezőtúr város pogársága vasárnap tiltakozó népgyűlést tartott a »Dobogó« című vendéglőben, a melyen mintegy 6000 választópolgár volt jelen. Fülöp Ferencz, a mezőtúri függetlenségi és 48-as párt elnöke nyitotta meg lendületes beszéddel a népgyűlést. Utána dr. Bencsik Sándor beszélt nagy hatással a törvénytelen, jogtalan és igazságtalan kvótaemeléssel ellen. Végül határozati javaslatot nyújtott be, a melyben Mezőtúr város polgársága tiltakozik a kvótaemeléssel ellen. Nagy lelkesedéssel fogadták el a javaslatot s elhatározták, hogy azt dr. Tóth János képviselőjük útján terjesztik fel a képviselőházhoz.

Az állam rabszolgái.

A kereskedők testülete tudvalevőleg kérényt nyújtott be a kereskedelmi miniszterhez, amelyben kéri, hogy a vasárnapi munkaszünet terjesztessék ki egész napra. Nem tudjuk még, mi lesz a sorsa a beadványnak; teljesíti-e a miniszter a kérést, vagy nem. De bizonyos, sem a kereskedők testülete, sem pedig a miniszter nem gondol azokra, akiket sorsuk arra kárhóztatott, hogy az állam rabszolgái legyenek. Kik lehetnek ezek mások, mint a trafikosok? Ezek még nem részesültek a vasárnapi munkaszünet áldásaiban. Nem tudják mi az: egy napig pihenni minden héten, azt sem, mi az: félnapon át élvezni a nyugalmat, amely fölött a törvény őröködik. Miért vannak éppen ők abban a kellemetlen és kínos helyzetben, hogy amikor az egész világ pihen, nekik akkor is dolgozniuk kell? Mert az állam portékáját árusítják. Ugy a kereskedelmi testület, mind pedig a miniszter figyelmét felhívjuk erre a nagy anomáliára.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Buapest, decz. 11.

Az ülés egy kis szenzációról kezdődött. A kvótavita első szónokául ma ugyanis Lukács László pénzügyminiszter állott fel.

Az ischli klauzula szerzője ma nem azért állott fel, hogy a kvótaemeléssel ellen felhozott érvekre csak egy szóval is válaszoljon, hanem csak azért, hogy Polónyi Géza szombati beszédének egy passzusába kapaszkodva, igyekezzen lerontani azt a nagy hatást, melyet Polónyi Géza, monumentális beszédével minden oldalon keltett és a melyet még a kormánypárti sajtó is kénytelen volt elimerni és konstataálni.

Lukács miniszter Polónyinak csak arra a vádjára reflektált, hogy ő annak a többszükségletnek a tekintetében, melyet a kvótaemeléssel Magyarországra nézve az 1900-iki költségvetésben jelent, — hamis számítási adatot terjesztett elő a pénzügyi bizottságnak. Egy meglehetősen erős nyilatkozatban jelentette ki, hogy a számítása helyes, hogy Polónyi vádját alaptalan.

A néppárti Buzáth Ferencz volt, a ki rövid beszédében érvelt a kvótaemeléssel ellen.

Buzáth Ferencz szomorú dolognak tartja azt, hogy szeplőtlen jellemű, lángoló hazafiak kénytelenek meggyőződésüket feláldozni, hogy őrök álló szerepükben legalább egy részét megmentsék a közérkölciségnek. A kvótaemelést teljesen indokolatlannak, a kvótabizottság eljárását veszedelmesnek tartja, mely oly precedenst teremtett meg, hogy hol végződik nem lehet tudni. A szóló hosszan bírálja a kvótabizottság eljárását s arra az eredményre jut, hogy ha a két bizottság valamely biztos számítási alapon megegyezni nem tudott a statuskvótát kellett volna fenntartani. Számos adattal bizonyítja be, hogy az ország minden tekintetben annyira elmaradt, minden téren annyi a pótolni való, kivált az egészségügy terén, hogy a kvótát emelni nem szabad és emelésükre nemzeti szempontból sem szabad hozzájárulni. A javaslatot nem fogadja el.

A javaslat ellen beszéltek még Ilyés Bálint és Thaly Kálmán, Polónyi Géza, a ki később jött a Házba; rögtön előkérte Lukács miniszter beszédjének gyorsírói feljegyzését és szünet után felállott, hogy válaszoljon a miniszternek.

Szünet után.

Polónyi Géza: A pénzügyminiszter olyan hangot használt, melyről azt hitte, hogy az új rendszerben helye nincs. Sem nem használta a kifejezést, sem nem vádolta a minisztert azaz, hogy hamis adatokat használt, vagy szándékosan félrevezette a bizottságot. A mit a miniszter mond, az félreértése az ő szavainak, a számításaiban nem tévedett, csak a miniszter nem tudja, miről beszélt. Ő azért nem vette számításai alapjául az 1899-iki előirányzatot, mert az új kvótatörvény nem az 1899. évben, hanem az 1900-ik évben veszi kezdetét. Így véve a számítás, a kvótaemeléssel származó különbözet nem 6.045.000 korona, hanem 6.300.000 forint. A kvóta azonban kétségkívül emelkedni fog, évtizedenként eddig 20% emelkedett, tehát a számítás az új tiz esztendőre a husz százalékos emelkedéssel kell venni. A miniszter tévedett, de ha nem tévedt volna, akkor is szerényebb hang illett volna hozzája. (Helyeslés a szélsőbalon. Kiáltások, meg Bánffy nevére. Nagy zaj.)

Lukács miniszter tudomásul veszi Polónyi szavait. De ha nem is volt az Polónyi beszédében, hogy őt — a minisztert — szándékosság vezette, de mindenesetre azt mondta, hogy tudatlanság (ellenmondás a szélsőbalon) vagy tévedés volt benne. Már pedig neki nem szabad tévednie (ellenmondások) ha hivatalos jelentést tesz, neki autentikus adatokra kell hivatkoznia. Nem emlékszik arra, hogy ő valami sértőt mondott, sőt ha párhuzamot von kettejük beszédjében, bizonyára Polónyit lesz erősebb. Egyébként köszöni, hogy közléstesség nem volt beszédjében, maga se akart célzatos lenni.

Ezután azt bizonyítja, hogy az ő számítása helyes.

Az pedig, hogy az átutalási eljárás költségei mind kevesebbek lesznek, az csak örvendetes.

Mindketten félreértették egymást, — legyen ezel végé a diskusszióknak.

Madarász Imre kéri, hogy beszédét holnap mondhasse el.

Bartha Ödön ezután megtette a szombatról elmaradt interpellációját a viszonyosság ügyében.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter kijelenti, hogy ez a dolog nem történt meg.

szállék az velem levőkkel, egyéb iránt jó szívet fogadván bennünket az lakosok.¹

Pedig e jószívvel-fogadás legtöbbnyire óriási terhet rakott a szegény nép vállaira. 1677 végén történt, hogy azon francia tisztek vezetése alatt álló segédcapatok, a melyeket XIV. Lajos francia király a kuruczok támogatására fogadott, szintén Biharmegyébe, a Berettyó és Körözs mentére vonultak. A francia ezredes, Boham Kristóf, előbb Biharban, utóbb Harsányban a diplomáciai meghatalmazott Forval Püspökiben vett szállást, decz. 18-án. Püspökiben szállásolt Vesselényi Pál, a bujdosók fővezére és Thököly Imre, már ekkor is e hadakozás egyik lelke. »Deczember 22-én — írja Thököly naplójában — ebédre az francia urakban hivattam által Biharról négyet és Vesselényi László uramat is, kik is vigan mulatának nálam.«² Azonban 1678 február 8-án, megvallja Thököly, hogy a püspöki városházán tartott gyűlésen »a tovább való quartélyozás«³ ról tanácskoztak, mert »csak harmadnapig sem élhetek már az francia hadak az elélt quartélyokban«³ és csakugyan febr. 4-én indultak tovább Telegd felé s onnan a Szilágyságra. 1678. ápr. 23-iki levelében pedig írja Thököly, hogy a mezei hadak mindig Margittán várták Teleki kijövetelét s »eddig azért zsongogottak Margittán, az hol is egy ház 18 és 20 személy

is volt«, de mivel Teleki táborra nem jött, kénytelenek voltak az Ér mellé lovaik eltartása végett a fűre vonulni.¹

Különösen egy-egy gyűlés szokott nagy kárt tenni egy-egy falu lakosságának. 78—80 főember, meg azok cselédsége gyűlt ilyenkor egybe a falu mellé sátorokba. Megvallja ezt maga Thököly is 1679 aug. 21-iki levelében: »Azmely falu vagy város mellett szállunk, térszünk annyi kárt mezejében, hogy a quartélyban lévő katona sok hetekig is belőle élhetne.«² Hozzájárult még ehez, hogy a királypártiak üldöző csapatai minden parancs ellenére is át-átcsaptak Biharmegye területére s ha nem találtak a bujdosókat, a nekik szállást adó lakosokat fosztották ki. Példa erre Debreczen 1675-iki megrablása is, de példa rá Margitta 1679-iki szerencsétlensége is. Ez év aug. 15. táján Thököly a szilágysági Nagyfaluból Margitta és Diószeg felé igyekezett. Megtudták ezt a szatmári labancok és Margittán el akarták csipni. Értésült azonban szándékukról Thököly s utat változtatván, ment Tótira és másnap onnan Diószegre. »Jól is adta az Isten — írja Thököly — mert utánam jövén felesen, az én felverésem helyett az szegény margittaiakat ronták meg, engem pedig Isten kezöktől megmentalmazta.«³

Nem csoda, ha ily keserves kártételek, bajok miatt néha-néha a nép ki is fakadt s

mikor a török is biztatta, a kuruczokat kiűzéssel, vagy azzal fenyegette, hogy egy szem gabonát sem vet, s így nekik élelmet pénzért sem ad. De ezen fenyegetéseket sohasem váltotta be. Ellenkezőleg például a szalontai nép ma is kurucz-laposnak hívja azon tét, a hol a bujdosók egy időben tanyáztak s most is él köztük a hagyomány, hogy az előjáróság oda tüzelőfát, a lakosság pedig nagy mennyiségű élelmet vitt ki táborukba s őket több napon át megvendégelte.¹

Egész más volt magaviselete, sokkal élénkebb volt részvétele Biharmegye magyar népének a második kurucz világban 1703-tól 1711-ig vagyis Rákóczy Ferencz fölkelése idején.

Biharmegye 1556-tól 1660-ig Erdélyhez tartozott. 1660-ban az erdélyi fejedelemségtől foglalta el a török, de nemessége továbbra az erdélyi fejedelmet tartotta urának, népe is 1671—1681-ben még mindig Erdélyhez tartozónak hitte és vallotta magát. Ő csak hallotta, de nem érezte azon visszaéléseket, bajokat, a melyek a szoros értelemben vett magyarországiakat fegyverre kényszerítették s ennél fogva Biharmegye népe maga nem fogott fegyvert, s ha hallgatta is, maga nem nagyon dalolta az

¹ Rozvány: Nagyszalonta történelme 94. E mű érdemes szerzője 1870-ben azt hitte, hogy e jótéteményt a szalontaiak 1710-ben a Gyula ostromáról visszatérő kuruczokkal gyakorolták. Azóta, azt hiszem, maga is meggyőződhetett, hogy Gyulát nem 1710-ben ostromolták a kuruczok s hogy egyáltalában kuruczok Szalonta alatt csak 1671—81-ben tanyázhattak.

¹ Thököly naplója az 1676—78 évekről. M. Tört. Emlékek. Irók. XVIII k. 103 l.

² U. o. 119—121.

³ U. o. 148.

¹ Thököly Imre levelei. 25.

² Thököly levelei. 61. l.

³ U. o. 56.

Bartha válasza után a választ tudomásul vették.
Ülés vége fél 2 után.

A régészeti és történelmi egylet hangversenye.

Vasárnap este tartotta meg a régész-egyesület, a zenekedvelők közreműködésével az évad első hangversenyét a Kereskedelmi-Csarnok dísztermében. Mielőtt a magas színvonalon álló classicus zeneszámok pontonkénti méltatását adnók, az összbemutatóról kell szólnunk, melyet a zene-egyesület önálló számainak előadása keltett a közönség — különösképen a distinguálni tudó zeneértők soraiban, akik a múlt évadban is figyelemmel kísérték a zenekedvelők működését. Tavaly valahányszor az egyesület próbáit volt alkalmunk hallani, mindig csodálattal és tisztelettel adóztunk a fáradhatlan *összetartó erőknél* akik oly ügybuzgalommal játszottak — elégtelen számu, gyakorlott tagok hiányában kezdő ifju hegedűsökkel, akikben tehetséget és becsvágyat fedeztek föl. Hányszor ismételtetett derék, fáradhatlan karmesterük az egész zenekarral gyöngébb tagok kedvéért egyes részeket; és csodálatos: az egyesület igazi á vista — játéku művészei nemes önfeláldozással s kitartó türelemmel ismételték át még egyszer és még egyszer pontos összjáték kedvéért a kritikus intermezzókat! Am hatásaiban jótékonyan megnyilvánult s szembeszökően föltűnhetett a megfigyelőknek, mennyit haladt a nehezebben vehető fogások tisztasága tekintetében is a zenekar. Már a Tschaikovszky első tételének részleteiben meglepett bennünket a tiszta összjáték, s későbbben a Beethoven és Volkmann előadás alatt mindinkább határozottabban győződött meg s egyre jobban tapsolt a kicsi, de lelkes, s jobbára zeneértőkből álló publikum a kedves rokonszenves zenekedvelőknek. Mindazok, akik érdeklődéssel nézik ez egyesület működését tudják, hogy tekintve városunk zenei művelődésének hátramaradottságát — határozottan zenei kulturmissziót teljesítenek küzdve a mostoha körülmények számtalan megnyilvánulásával. Örömmel vagyunk eltelve és hálával az egyesület iránt s kérjük ne büntessék hosszú hallgatással

művészetükért lelkesülő közönségünk azon részét, mely nem osztja nézetét a rideg, szinte bántó közönyösséggel távol maradóknak, akik, finom előkelő zene iránt még nem bírnak kellő érzékkel.

Első pontul Tschaikovszky — Suit-jének egy részletét adta elő a zeneegyesület. Tschaikovszky zseniális componista, a tematizálás és modulációk kitűnő mestere. Művészi becsü compositiói annyira vonzzák és magukkal ragadják az öt megértő közönséget, hogy pl. tavaly Budapesten az operaházban előadott, világot bejárt római oratórium közepes sikerét részben az okozta, hogy Tschaikovszky egyik szépségeiben gazdag briliáns hangszerelésű művét adták elő közvetlen az olaszos jellegű, nagyszabásu oratórium előtt.

Második pontul Tucsek Ferenczné urnő énekelte Tarnay Alajosnak a) *Meg szeretnék halni*, b) *Millióra* című műdalait. Gyönyörű hangja majd ércesen, erősen csegett, majd lágyan, halkán sutogott: különösen a Millióra utolsó sorának forte-je s ugyanannak pianissimóval való ismétlése ragadta meg a művészetét méltányolni tudók figyelmét.

Vinkler Mártha k. a. *Schumann* sonátáját (a) prestó, b) andante, c) scherzót játszta szép, egyenletes folyékony technikával, s engedve a tapsnak *Moszkovszky* egyik ismert szép szerzeményét adta ráadásul.

Dr. Karácsonyi János ur régészet köréből merített témáját — *Biharmegye népe a kuruczvilágban* — ezuttal is mint mindig vonzó, kedves mezbe öltöztetve olvasta fel, végül azon felhívást intézve a zenét kedvelő hölgyek és urakhoz, hogy karolják föl a szép kurucz dalokat, mint amelyeknek eredetisége, kedélye és elméssége sok derült perczet szerzhet azoknak, kik kedvelői az ilyen különleges régi stílusú magyar daloknak. A szép felolvasást lapunk mai tárczájában egész terjedelmében közöljük.

Utána Mozart örökszép, komoly zenei értékű *Clarinet quintett*-jét hallottuk, melyet pompás összjátékban juttattak érvényre az előadók. Vomácska József ur feltűnően szép színészi s zseniális tehetségéhez mért igazi zenei verv-vel és izléssel előadott gyönyörű sóló-i

voltak a legkiemelkedőbb részek. A sikerben osztottak: Szmazenka Ernő (celló), Réz Mihály (mély hegedű), Hernesirek István (I-ső hegedű), Tucsek Ferencz (II-ik hegedű) urak.

Legnagyobb érdeklődéssel azonban a Beethoven Adelaide-ját vártuk, melyet Tucsek Ferenczné urnő kitűnő előadással, gyönyörűen énekelte. E dalt halhatatlan szerzője zongora kísérettel szerette, ám megfelelőbb keret volt a classicus szépségekben gazdag dalnak az a remek szép zenekari kíséret, melyet Vomácska József úr az egylet fáradhatlan, tehetséges karmestere irt át a dalhoz mért discret hangszereléssel vonós zenekarra. A finom szépségekben gazdag dal, s a Tucsekné urnő gyönyörű hangja és előadása frenetikus tapsokra ragadta a közönséget: ám ez Vomácska József urnak is szólt, neki köszönheti részben a közönség, hogy ily magas művelzetben részesülhetett. Tucsekné urnő, valamint a többi nő szereplők is igen szép nagy élő virág csokrokat kaptak a gálans rendezőségtől.

Az utolsó pontul előadott Volkmann *Serenád*ot szívesen meghallgatta volna még egyszer a közönség és hisszük, hogy ehhez nem kell több magyarázat. A serenád celló sólót művészi finomsággal, izléssel és felülbíráhatlan korrektséggel adta elő városunk legdistinguáltabb izlésű művésze Szmazenka Ernő ur. Gyönyörű crescendói épen úgy lekötöttek erőteljességükkel, mint viszont leheletszerű piánói a decrescendók után. Magas műveltségű, érzéssel gazdag lelke kisugárzik, átcsillan művészi játékán, mely szívből jő — a szívhez.

Szomoruan kell azonban megírunk a valóság kedvéért, hogy ez a minden tekintetben magas színvonalon álló classicus hangverseny csak szellemileg sikerült, mert a terem félig sem telt meg... Ám ennek sem városunk magas zeneizlésű publikuma az oka, hanem a rendezőség, mely elhibázta a dolgot: mert mind az másképen történik, ha záradékul fölvezetik vala Blondint — a csoda elefántot.

(g. i.)

addig irt, a bús kurucz nótákat, mert azok nem az ő állapotukat ecsetelték.

Ámde 1703-ban másként állt a dolog. 1692 től 1703-ig keservesen érezték a biharmegyeiek is a török háborúk rettenetes súlyát, a nagy hadseregek nyomasztó beszállásolását, az új hadi és kamarai tisztek önkényét, a megsokott birtok-viszonyok felforgatását s a sokféle adók kegyetlen behajtását.

Már csak a volt 14—15 hajdu város szabadalmainak el nem ismerése, a volt hajduk jobbágyokká tétele is óriási elkeseredést szült Biharmegye népében. Mikor tehát Rákóczynak szabadságra hívó szözeata megharsant, Biharmegye népe nemcsak élelmet és abrakot adott a magyar alkotmány megmentéséért, hanem a mi sokkal több, vérét is ontotta és sokszor most már maga is bujdosóvá lett. Rákóczy ezredei közül Bóné és Ölyüs ezredei csaknem teljesen, s Kárándi ezredének fele biharmegyei fiukból került ki s a többi ezredekben is mint katonatisztek számosan szolgáltak.

És maga a biharmegyei magyar nép megnyit szenvedett!

Alig hogy 1703. júliusban fegyvert fogtak, a Nagyvárad Olasziban lakó rácok rájuk támadtak és szíjvelverték a gyakorlatlan csapatokat, felégetéssel fenyegették a moczczzanni merő falvakat. Bercsényi 1703 aug. 6 án elpusztította ugyan a rácok olaszí fészket, de 1704 január 7-én jöttek Arad vidékéről mások, bevették a bihari sánczokat, a bihari ref. templomba szorult gyalog magyarokat pedig a tem-

plom kerítésében ölték meg s Félegyházát és Diószegyet felégették. 1705. ápril 11-én a németek és rácok kinyomták a püspöki sánczokból a Váradot zár alatt tartó magyar csapatokat és egész a Berettyóig elpusztítottak, felégették minden falut. 1705. júniusban 2-szer is kicsapott a váradí őrség s a visszatérő nép újra futva menekült a Berettyón túlra. De még ez évben októberben a Berettyón túl lakók is bujdosásnak indultak, hogy Herberille-nek Zsibó felé tartó serege élelmet, nyugalmat ne találjon náluk. Ismételték e bujdosást 1706 októberében Rabutin seregének átvonulásakor. A Sebes-Köröztől délre le egész Sarkadig rémitő lakatlan pusztaság volt, lakosai fenn Szabolcs-, Szatmármegyéekben nyomorogtak.¹

E borzasztó időre emlékeztek vissza a biharmegyei magyarok, mikor később arra tanították fiaikat s unokáikat: Volt idő, mikor csak a Berettyóig terjedt Magyarország. Ez persze ma már úgy él a nép ajkán — mint a ma nap a bihari adószedő ajkáról ellemest, — hogy a török világ előtt csak a Berettyóig volt Magyarország. Sajnos, de való, hogy a Rákóczy-felkelés idején csak a Berettyó mentéig lakhatott a magyar, a Berettyó és Körözs közt bizonytalanlanná tette az életet a duló, rabló rác.

A hatalmas indulatok kifejezésére nem elég a szó; ott az ember énekelni kezd. A kurucz időben éppen azért keletkeztek oly szívet-velőt

¹ Szalay L.: Magyarország tört. VI. 93. 94. 143. gr. Károlyi okl. 178. 244. 246. 256. 315. 318. Osváth: Biharmegye sárréti járása 187.

rázó dalok s Biharmegye azért véste ezeket emlékébe, mert maga is a kuruczokkal együtt szenvedett s később együtt is harczolt. Rákóczy kesergője pl. le nem irottan, csak fiuról-fiura szálva élt e nép ajkán, úgy, hogy 1850. táján Rozvány György még elleshetette egy szalontai lakostól mind a szövegét, mind a dallamát s 1790. márcz. 15-én a magyar korona visszahozatalának ünnepére az egész megyéből összesereglett rengeteg sokaság elméjére az tett legnagyobb hatást, mikor az egész város utczáit körös-körül járó körmenetek élén a tárogatóval Rákóczy nótáját és a kuruczok bucsuzóját fújták.²

Tagadhatatlan, hogy a magyar zene fejlődésére a kuruczvilág, annak szenvedései és diadalai nagy, napjainkig érő hatást gyakoroltak. Azt hittem tehát, hogy nem lesz unalmas vagy kellemetlen dolog, ha ily zeneértő s a zenéért lelkesedő közönség előtt ezen, a zenével összefüggő eseményről szölok. Erősen meg vagyok győződve arról is, hogy ha a nagyvárad zenekedvelők régi magyar dalainkból kiválogatnak egy-egy gyöngyöt s azt Biharmegye fainak bemutatják, könnyen fölélesztik a lelkesedés, az önfeláldozó hazafiság lángját a kebeleken s Biharmegye népe nem lesz érte háladatlan.

Dr. Karácsonyi János.

¹ Rozvány i. m. 92.

² Osváth i. m. 214. Thaly: Adalékok II. 229.

Somogyi Károly igazgató.

— A szintügyi bizottság ülése. —

Nagyvárad, decz. 11.

A városi színház igazgatói állásának kérdése ma ment át az első fórumon, a szintügyi bizottságban és ez az első fórum elterve Nagyvárad város művészeti jövőjével — tette meg választását. Oly férfit ajánlott a városi közgyűlésnek Somogyi Károly személyében, kinek kezébe nyugodtan teheti le a város művészeti jövőjének ügyét.

Somogyi Károly sok dicsőséget, sok bért aratott már e téren, a miről meghatóan tanuskodik ama nagyszámu elismerő levél egyes városoktól, a miket a szintügyi bizottság ülésén felolvastak. Jóformán ez fordította meg a bizottság véleményét tulajdonképen Somogyi felé, azét a bizottságét, mely szinte fuldoklott az ajánlkozó szintigazgatók ígéreteinek özönében és teljesen még ma sem szabadult fel hatása alól.

Garancia kellett, személyi és anyagi, hogy azt a nagy áldozatot, a mit a város anyagi erőinek végső megfeszítésével tudott csak a színház építésére fordítani, ne dobjunk el haszontalanul és e személyi és anyagi garanciát Somogyi Károlyban találta föl legteljesebben a bizottság. És e választásával szinte nyugodtan várhatja a közgyűlést, mert az approbálni fogja határozatát.

Nagy valószínűség van abban a kijelentésben, a mit a bizottság ülése után hangoztatott egyik bizottsági tag a közlegő közgyűlésre vonatkozólag:

— Ez lesz az első eset, hogy a közgyűlés nem fog ellentétbe helyezkedni a bizottság határozatával.

A bizottsági ülés lefolyásáról tudósításunk a következő:

A pályázatok felolvasása.

A szintügyi bizottság ma délután 4 órakor tartotta meg a városháza nagytermében ülését, melynek egyetlen tárgya volt a beadott pályázati kérvények fölötti döntés. Az ülés fontosságához képest a tagok nagy számmal jelentek meg s a provokált vita némely helyen nem nélkülözte a heves hangot, a mi egy személyi kérdés megmagyarázására is okot adott.

Elnök: dr. Hoványi Géza.

Jelen voltak: Dr. Dési Géza, Farkas Szidor, Hlatky Endre, Huzella Gyula, dr. Kornstein Hermann, Kunz Gusztáv, Mezey Mihály, dr. Mihelfi Adolf, dr. Munk Béla, dr. Moskovits József, Radó Ignác, Rádl Ödön, Rimler Károly, Stark Gyula, dr. Várady Zsigmond.

Dr. Hoványi Géza elnök megnyitja az ülést és előterjeszti a meghirdetett pályázat eredményét. A pályázat beadásának sorrendje szerint Vidor Dezső a Magyar színház főrendezője, Kövesi Albert a Kisfaludy színház igazgatója, Mosonyi Jenő, Somogyi Károly szintigazgatók adtak be a pályázatot és Mosonyi kivételével a kaucziót mindnyájan letették.

Felolvassák egyenként a pályázati kérvényeket.

Somogyi Károly kérvényénél felolvassák Pécs, Győr, Szeged, Sopron és más városok tanácsának és szintügyi bizottságainak dicsérő leveleit.

Radó Ignác dr. közbekiált: Sok helyt szolgált már ez az ur!

— Bizony 38 év alatt igen sok helyen lehet szolgálni! — replikázott vissza Várady Zsigmond.

Somogyi Károly továbbá kérvényében kifejti, hogy rendelkezik egy 53,000 frt értékű könyvtár (1), 23,000 frt értékű ruhatar fölött.

Somogyi ajánlása.

Hoványi Géza dr. felszólítja a közgyűlés tagjait, hogy nyilatkozzanak a pályázók felől. A maga részéről áttanulmányozta a kérdést, ő egy kipróbált embert óhajt az új színház igazgatójává s ezért Somogyi Károlyt ajánlja, kinek nagy multja van. Őtet lelkesedés vezet Nagyvárad művészeti jövője iránt s távol van minden személyi momentumoktól.

Rádl Ödön szintén azon meggyőződésre jutott, hogy csak két pályázó vehető figyelembe: Somogyi Károly és Vidor Dezső. Ez utóbbi egyénisége őt nagyon megnyerte. Ellene szól azonban egyes körülmények, melyek érdekeit elhomályosítják. Az a körülmény szól ellene, hogy társulata nincs. A jobb erők már le vannak kötve egyes színházaknál. Misik hátránya pedig az, hogy nyári állomása nincs. Az szól mellette, hogy ő a város szülötte. A szellemi garancia meg van bőven, de praktikusoknak is kell lenni. Mi egy új intézetet létesítettünk, a minek ő ugyan nem sok jót jósol. A legjobb garanciát a mi helyzetünkben egy praktikus ember nyújthat s ez csak Somogyi Károly lehet. Ő kiváló intelligenciáján városokban működött nagy meglepéssel. Ajánlja Somogyi Károlyt.

Mezey Mihály kijelenti, hogy őt az előtte szóló véleménye nem győzte meg arról, hogy Vidor nem lenne jó igazgatónak, sőt őtet csak megerősítette abban, hogy Vidor mellett foglaljon állást.

Dési Géza dr. többektől hallotta, hogy jelenleg Ditrői Mór után Vidor Dezső a legnagyobb magyar rendező. Ő sokkal nagyobb garanciának tart 10,000 frt készpénzt, mint egy 53,000 frtos könyvtárt és egy ócska diszlettárt.

Ő tudja, hogy a bizottságot nem személyi kérdések vezetik. Ajánlja Vidor Dezsőt.

Várady Zsigmond drt megdöbben, hogy Mezey is pártolja Vidort és megdöbben Dési Géza némely kijelentése. Nem vonja kétségbe a Vidor tehetségét, de nem szereti, ha rágalmazák Somogyit, holott működését nem ismerik.

Dési Géza dr.: Én nem rágalmaztam.

Az egyéni rokonszenvvel itt fel kell hagyni. A várad színháznak nincs semmi segítsége. Minden kezdet nehéz és Vidornak is nehéz dolga lenne itt, ha még oly nagy tehetség is. Mit jelent az, hogy 10,000 frtot tesz le és mit jelent az, hogy ő a második rendező az országban? Én ugyan meg vagyok róla győződve, hogy vannak még nála sokan jobb rendezők. Hisz nekünk nem egy első rendező kell, hanem egy direktor. Hajlandónak nyilatkozik arra, hogy kapacitálják. Egy jó társulat, összejátszott társulat kell.

— Hol van?

Van Somogyinak. Ki látta, hogy nem jó? A pusztai kijelentés őtet nem győzheti meg. Ha rossz is, de mégis többet jelent, mint egy még ezután szervezendő társulat. Nem lehet elvetni két meglevő társulatot pusztai személyi rokonszenvért. Az a 38 éves szolgálat is nyomna valamit a latban. Ő az eddigi adatok alapján csak Somogyi Károlyt ajánlja.

Moskovits József dr. szintén Somogyi Károlyt óhajtáná.

A szavazás.

Mihelyfi Adolf dr. kérdést tesz föl, hogy nem jobb lenne-e a kérdést nyílt kérdésnek tekinteni, vagy legalább titkosan szavazzanak fölötte.

Várady Zsigmond dr. indítványozza a szavazást.

Hlatky Endre úgy véli, hogy a szintügyi bizottság e fontos kérdésben mondja ki határozottan véleményét. Tehát a bizottság szavazzon. Nem tartja jónak s helyesnek, hogy a kisebbség megkösse magát a határozat mellett. Nyilvánítsa mindenki szabadon véleményét.

Mezey Mihály válaszol Váradynek. Nem tudja megmagyarázni, hogy miért mondta azt Várady, hogy megdöbben az ő nyilatkozata Vidor mellett.

Várady Zsigmond dr. személyes kérdésben kér szót. Ő mindig azt tapasztalta, hogy egyeseket a tárgyilagosság vezet s ezért döbben meg, mikor Mezey, ez a tárgyilagossá ember Vidor mellett nyilatkozott.

Munk Béla dr. Kövesi mellett szólalt föl. Hoványi Géza berekeszti a vitát és elrendeli a nyílt szavazást.

Somogyi Károlyra szavaztak: Várady Zsigmond dr., Stark Gyula, Rádl Ödön, dr. Mihelfi Adolf, dr. Moskovits József, Hlatky Endre, Huzella Gyula, Rimler Károly.

Vidor Dezsőre szavaztak: dr. Kornstein Hermann, dr. Radó Ignác, Farkas Izidor, dr. Dési Géza, Mezey Mihály.

Kövesi Albertre szavazott dr. Munk Béla. Elnök kihirdeti a szavazás eredményét, mely szerint Somogyi Károly kapott nyolcz szavazatot, Vidor Dezső hatot, Kövesi Albert egyet és így a bizottság a közgyűlésnek Somogyi Károlyt ajánlja.

Kisebbség és többség.

Hoványi Géza dr. most veti föl azon kérdést, hogy a bizottság határozata mellett annak minden tagja köteles legyen megállani a közgyűlésen is. Meg kell menteni a bizottság tekintélyét, e mellett volt mindig s e mellett van most is. Ajánlja, hogy a bizottság tagjai tartsák magukra nézve kötelezőnek, hogy a jelölt mellett kitartsanak.

Hlatky Endre ellenzi ezt a megkötést, a mit el nem ismer csak egy politikai pártnak. Eredményben sincs annak semmi haszna. Nem ront ez le a bizottság tekintélyéből semmit. Fejtse ki mindenki a véleményét.

Várady Zsigmond dr. szerint ezt csak a kisebbség megegyezésével lehet keresztül vinni. A kisebbség pedig nem egyezik bele. Csak azt kéri tehát a kisebbségtől, hogy ne korteskedjék a bizottsági tag sem szóban, sem írásban a bizottság határozata ellen.

Mezey Mihály bejelenti, hogy az utolsó fórum a közgyűlés és ők küzdeni fognak meggyőződésük mellett.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést berekeszti.

Papp Béla szimuláns.

Vasárnapi számunkban megirtuk távirati értesülésünk alapján, hogy Papp Béla börtönében fűtyöl, danol, vezényel, azaz rajta az örütség jelei mutatkoznak. Voltak, akik lehetségesnek is tartották, hogy a nagy lelki rázkódás következtében lelki egyensulya meghibbant.

A »csöndes,« »szolid,« »jó lelkű« fiatal ember amint az egyes interviewek feltüntetik — csak szimulált, most meg már azzal is felhagyott.

A vizsgálat pedig folyik ennek a »szolid« embernek az ügyében, még pedig a letartóztatott Lázár Móríc az árendás vallatásával, a ki szenzációs vallomásokot tett, melyek még több világot vetnek ezen rejtelmes ügyre vonatkozólag.

Lázár Móríc ugyanis azt vallja, hogy Papp Elemér a Papp Béla székudvari birtokán bent az udvarban, székereken meggyilkolva fektet s látta is, a mikor ő a meggyilkolt apjához, Papp Gyulához ment s a tanyát utjába ejtette. Papp Gyulát nem találta otthon, tehát visszafelé jött és ismét utba ejtette a tanyát. Ugyanekkor este megütközve látta Papp Bélát és Zoltánt egy megvilágított szobában kedélyesen kártyázni.

Lázár Móríc erre megdöbbenve kiment a szobából s utána a következő párbeszédet hallotta:

P. Béla: Az . . . !

P. Zoltán: Jobb volna bátyja, ha kimen-
nék a másik után Amerikába.

P. Béla: Azt megteheded. Kedden eladom
a disznókat s adok neked 200 frtot.

Lázár Móríc szentmártoni árendás a
gyilkosokkal benső viszonyban állott. Ő iro-
gatta Papp Gyulának a veszélyre figyelmeztető
leveleket, hogy azok által elterelje a gyanut a
család tagjairól.

Fontos körülmény, hogy Papp Zoltánék
egy régi cselédje mérgezési tünetek közt halt
meg s Papp Gyula is többször mérgezési tüne-
tek közt rosszul lett.

A vizsgálat ez irányban is folyik.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park)
nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-
1-ig és d. u. 8—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön
d. u. 8—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Deczember 17. Gyermekbarát-egylet közgyűlése.
Decz. 17. A Szigligeti Társaság felolvasása.
Decz. 20. Biharvármegye közgyűlése.

* Szobormegáldás Debreczenben. A Bold.
Szűz szeplőtelen fogantatása ünnepének alkal-
mából igen szép, a szívet Istenhez emelő ün-
neplésnek volt színtere a debreczeni Szeplős-
intézet kicsiny, de kedves kápolnája. Ekkor ál-
dotta meg Wolafka püspök a kápolna két új,
diszes szobrát, melyek közül egyik a szeplőtelen-
ül fogantatott Boldogságos Szűzet, másik az Ő
szentséges jegyesét ábrázolja. A két szobrot a
Nagyvárad előkelő köreiből is jól ösmert Re-
viczky Józsefné szül. Pongrácz Irma grófnő
ajándékozta a zárdának, hálaadásul Istennek
ama csodával határos jószágáért, melylyel az
ajándékozót hosszas, súlyos betegségből fel-
gyógyította. Az ünnepes szertartáson, mely
este 6 órakor kezdődött, jelenvolt a jótévő
grófnő is. A szobrok megáldása után Wolafka
püspök rövid, de hatásos beszédet mondott,
melyben az adakozónak köszönetet mondván,
Istenben való bizodalomra, jószágáért igazi hála-
adásra, továbbá a Bold. Szűz és szt. József
különös tiszteletére buzdított. Majd litániát
tartott a legméltóságosabb Oltárszentség kitéte-
lével. Az egész szertartás hatását fokozták a
bentlakó növendékek szép énekszámái, melyeket
harmonium-kísérettel adtak elő.

* A város világítása. Nagyvárad város
vizvezetési, világítási és csatornavezetési bizott-
sága tegnap ülést tartott a városházán, amelyen
különösen azzal foglalkoztak, hogy a közvilági-
tás tekintetében a gázgyárral fennálló szerző-
dést felmondja-e a város? A város közvilági-
tásának kérdése már évek óta foglalkoztatja a
várost, mivel öt év múlva lejár a gázgyárral
kötött szerződés s joga van a városnak a gáz-
gyár helyett másnak adni a közvilágítást, vagy
akár házilag ellátni. A jogügyi bizottság azt ja-
vasolta, hogy daczára annak, miszerint a vá-
rosnak joga van 1903. decz. 15-én felmondani,
már most mondják fel a gázgyárnak a szerző-
dést. A tegnapi ülésen felmerült azonban az a
kérdés, hogyha felmondja a város a gázszertző-
dést, már tudni kell, hogy minő alapfeltételek
mellett fogunk gondoskodni a közvilágítás-
ról; lesz-e alkalom arra, hogy előnyösebb vi-
lágítást kapjunk, annál inkább, mert a szerző-
dés lejártá után a gázgyár 50%-al olcsóbban
szolgáltatja a közvilágítást. Hangsúlyozták azt
is, hogy bármiként legyen a gázgyárral a to-

vábbi viszony, a város azon részét, hol most a
petroleum lámpák vannak, vilánylyal kell a
világítást rendezni. A bizottság kimondotta,
hogy ezuttal még nem véleményezi a városnak
a gázszertződés felmondását s kéri a tanácsot,
hogy hatalmazza fel a bizottságot a további
munkálkodásra s az adatok beszerzésére. — A
magán vezetékek készítésére vonatkozó egység-
árakat kiadták a főmérnöknek, hogy nézzen
utána, vajjon ezen számítás szerint készíti-e
a munkákat a gázgyár. — A vízvezeték házi
kezelésbe vétele folytán szükséges beszerzése-
ket 16420 koronára számította a főmérnök. A
bizottság azt véleményezi, hogy az apróbb
szükségleteket házilag szerezzék be, míg a na-
gyobb tételekre hirdessenek árlejtést.

* Elhunyt megyebizottsági tag. Bika
János nagymarosi körjegyző, megyebizottsági
tag f. hó 11-én hirtelen elhunyt Nagyváradon
70 éves korában. Holttestét Nagyváradon szen-
telik be a gör. kel. egyház szertartása szerint
s Nagymarosra való elszállítása után f. hó
13-án helyezik örök nyugalomra. Az elhunytat
a nagykiterjedésű Bika család s a volt rokon
családok gyászolják.

* Bazár építése. Az építendő Bazár helyi-
ségnek bérbeadása tárgyában a színház építésé-
re felügyelő bizottság azt javasolta, hogy a
közgyűlés végleges határozati jogának fenntar-
tása mellett, a bérbeadás eszközésével a vál-
lalkozók bizassanak meg. Pékánovits Imre bi-
zottsági tag ezzel szemben olyan indítványt
adott be a közgyűlés elé, hogy a bérbeadás a
városi hathatós részvétele mellett vitessék keresz-
tül. Ennek az ellensúlyozásánál tegnap bead-
ványt intéztek a vállalkozók a közgyűléshez.
Ebben fejtegetik annak szükségét, hogy a bérbe-
adással ők bizassanak meg természetesen a város
jóváhagyási jogának épségben tartásával. Sza-
badrészből jobban lehet a helyiségeket értéke-
síteni, mint árverésen. Kérik, hogy ők köthes-
senek bérleti szerződéseket, még pedig öt évre;
kaucziókat fogadhassanak el s márczius 15-ig
tehessen a bérletre vonatkozólag jelentést. Az
egykes bérlők kívánságához képest átalakítások-
kat tehessenek s a több kiadásnak 6% kama-
tát biztosítják a városnak.

* A vízvezeték személyzete. A vízvezeték-
ket újévtől Nagyvárad városa házi kezelésbe
veszik, tehát már gondoskodni kell egy a kezelő
személyzetről, mint az üzemhez szükséges fel-
szerelésekről. A személyzetet a polgármester
már kinevezte és pedig főgépészszé Tóth Gyula
gépészt, aligépészszé szintén az eddig alkalmaz-
zottakat; felügyelő lett G. Szabó István, sze-
relő pedig Martinusz Gusztáv. A vízvezeték ügy-
kezelésére a városi tanács Takács Lászlót
nevezte ki.

* Szállítások a város részére. A Nagy-
várad város részére szükséges világító szerek,
továbbá papir- és írószerekre beérkeztek a pá-
lyázatok. A petroleumra két ajánlat érkezett
be. Kádár János a bihar-szilági olajgyár készít-
ményét 100 literként 17 frt 50 krért, másik
ajánlatában 100 kilónként 20 frtért hajlandó
szállítani. A gyertyára: Kádár János 100 cso-
mag »Flóra« gyertyát 40 frtért, »Apolló« gyer-
tyát szintén 40 frtért szállítja; Kiss Károly a
»Flóra« gyertya 100 csomagját 37 frtért. A
papir és írodaszerekre: Rákos Vilmos 8% rá-
fizetést kér; Pauker Dániel egyes tételeknél
10—30% leengedést, más tételeknél 10—60%
ráfizetést kér; Boros Jenő 1—30% leenge-
dést tesz egyes tételeknél; Helfy László a hir-
detményben kitett mennyiséget 717 frt 33 kr.
átalányösszegért hajlandó szállítani, míg végre
Sonnenfeld Adolf egészen új árakat tett ki
ajánlatában. Mivel ezen ajánlatoknál nagyobb
számításokra van szükség, hogy az egymás kö-

zötti különbözet kitűnjék, kiadták számítás vé-
gett az ajánlatokat Ragány János főszámve-
vőnek, Busch Dávid főmérnöknek és Kelepecz
Dezső irodaigazgatónak.

* Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak, akik
feladhatlan jó fiainak, Ditz Miklós III. éves
joghallgatónak f. hó 8-án megtartott temetésén
megjelenve, fájdalomba és gyászba merült lel-
künk fájdalmát részvétükkel enyhíteni siettek
s ezek közt különösen a jogakadémia ifjusága
és tanári kara, valamint a gör. kath. szeminá-
rium és tanítóképezde előjárósága és növen-
dékei fogadják ez uton legforróbb köszönetemet.
Ditz Mihály gör. kath. lelkész.

* Szerencsétlenség gondatlanság miatt.
Könnyen végzetessé válhatószerencsétlenség tör-
tént vasárnap délután Klein Sámuel bá-
nya-sori korcsmájában, hol több munkás
ember ivott együtt. A korcsmáros rövid időre
kiment az üzletből s kis hat éves fia a fiókok-
ban keresgélni kezdett s ott egy revolvert ta-
lált. A gyermek nem tudta mi az, játsszani kez-
dett a revolverrel s az játékközben elült. A
golyó egy Tempovszki József nevű munkás kar-
jába furdott, a ki karján elég súlyosan meg-
sebesült. A sérültet bevitték a kórházba, a
korcsmáros ellen pedig megindult a nyomozás,
hogy megállapítható legyen, mennyiben terheli
őt felelősség.

* Ki keres többet? Mihály gazda négy
lóval hordatja a vizet valami építkezéshez.
Napjában sokszor megfordul a falu kutjánál, hon-
nan G. bornagykereskedő mindenese szintén
szállít vizet, de csak egy göthös gebén. Ta-
lálkoznak többször a kútnál, már t. i. Mihály
gazda és Andris a mindenese.

— Osztan csak egy lovatok van szógám?
— szólal meg egyszer Mihály gazda.

— Csak ám, csak egy — felelt hetykén a
Ingény, — még is többet keres ez az egy ló
egy nap alatt, mint a kend lova egy hét alatt.

— Nem lehet a' szógám véli Mihály gazda.

— Hm! oka van annak — füzi tovább
Andris. A kend négy lova malterhoz hordja a
vizet, az én gazdám egy lova pedig — borhoz.

x Összes raktáron levő czikkek
u m.: Kalapok, cylinderek, sapkák, férfi, női és
gyermek carlsbadi czipők, galosnik, posztó
czipők, halina csizmák, keztyük, harisnyák, fe-
hérművek, nyakkendők, valódi Benger-féle
Jäger alsók, kötött és szövött áruk stb. tény-
leg leszállított árban csakis Fábry
Testvéreknél, Nagyvárad fő-utca és zöldfa-
utca elején.

Gyilkos támadás a fogházban.

— Törvényszéki végtárgyalás. —

Ez év szeptember havában az egész ország
sajtója foglalkozott azzal a gyilkossági merény-
lettel, amelyet Takács Üveges Ferencz rab ki-
sérlet meg egy vasdarabbal itt a nagyvárad
fogházban Pető Károly fogházör ellen. Az eset
méltán nagy felháborodást keltett, annyival is
inkább, mert Üveges Ferencz azt adta elő, hogy
a tettét azért akarta elkövetni, mert a fogházör
vele igen rosszul bánt, sőt ütötte is.

A törvényszék tegnap tartotta meg ez
ügyben a végtárgyalást. A tárgyaláson Millye
Gyula kir. táblai bíró elnökölt, a tanács tagjai
voltak: Fassie Pál és dr. Dorgó Gyula törvény-
széki bírák, ügyész Popp Aurél. A vádlottat
Friedländer Sámuel ügyvéd védte.

Érdekes képe volt a tárgyalásnak, ameny-
nyiben az összes tanúk foglyok voltak, kiket
fegyveres őrök kísérték a terembe.

A vádlott éppen úgy, mint a vizsgálat so-
rán, a tárgyaláson is teljes beismerésben volt.
Beismerte, hogy a vasat azért feszítette le s
hegyezte ki, hogy azzal megöli a börtönört,
mert az őt kizozta.

E körülményre nézve hét tanut hallgatott
ki a törvényszék, hét foglyot, aki a Pető Károly

felügyelete alatt voltak. Ezek a tanuk mind azt vallották, hogy Pető őket soha sem bántotta.

A bizonyítási eljárás végén a kir. ügyész, Popp Aurél fejtegette a vádlott bűnös voltát, kit beszédjé végén a btkv. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntetének kísérletében kért bűnösnek kimondani.

A törvényszék elfogadta a kir. ügyész indítványát s Üveges Ferenczet cselekményéért öt évi fegyházra ítélte.

A vádlott az ítéletben megnyugodott, a kir. ügyész azonban szigorításért felebbezett.

EGYESÜLETEK.

A Bölcsőde-egyesület közgyűlése.

Bölcsőde-egyesületünk vasárnap délelőtt tartotta dr. Molnár Imre alelnök vezetése alatt közgyűlését, melyben részt vettek: Andrassy János, dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajosné, Fetser Antal, dr. Grósz Albert, dr. Hoványi Géza, Jablonszky Emil, dr. Vucskics Gyula és Böszörményi Géza titkár.

A közgyűlés hálás kegyelettel emlékezett meg feledhetetlen elnöke, dr. *Nogáll* János nagyprepost, fsz. püspökről, ki az egyesületet évtizedeken át tartó bölcs vezetésevel és páratlan áldozatkészségével oly szépen felvirágoztatta s dr. Grósz Albert indítványára elhatározta, hogy arcképét az egyesület számára titkárával lefesteti.

Hogy pedig az egyesület nagynevű elődjének méltó utóda lehessen az elnöki székben, a közgyűlés elnökül egyhangulag *Palotay* László I. sz. kanonokot választotta meg, ki jótékonyasága és áldozatkészségével már is oly sok érdemket szerzett magának.

A közgyűlés ezenkívül a lemondott Andrassy János és az elhalt Winterhalter Antal helyébe számvizsgálókul dr. B. róthy Ákost és dr. Vucskics Gyulát választotta meg; s az egyesület vagyonának megőrzésével megbizta Fetser Antalt mindaddig, míg a I. sz. káptalan az alapszabályok értelmében a vagyon megőrzését átveszi.

Dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspökünk ez évben is megemlékezett egyesületünkről, a mennyiben a karácsonyi ünnepek alkalmából ennek 100 frtot adományozott, mely összeg a Csillagvároson felállítandó bölcsőde alaptökéjéhez lett csatolva s reméljük is, hogy ezen új bölcsőde felállítása már a közel jövőben létesítve is lesz, melyre azon városrész lakosságának oly nagy szüksége is van; mert igen helyesen jegyezte meg dr. Grósz Albert, hogy a mindennapi tapasztalat tanúsítja azt, hogy ugy a bölcsődék, mint az óvodák rendkívül nagy befolyással vannak a szegény lakosság gyermekei betegedésének és halálzásának csökkentésére.

De másfelől is gyarapodott az egyesület vagyonilag; mélt. néh. Winterhalter Antal hagyatékából 200 forintban részesült, Des Echerolles Kruspér Károly a karácsonyi ünnepek alkalmából 25 frtot adományozott s alapító tagul belépett dr. Hoványi Gyuláné 50 forinttal.

Végül a közgyűlés kiutalványozott karácsonyfára a szegény gyermekek közt leendő kiosztás végett 40 frtot s elhatározta, hogy v. velenzei házát eladóvá teszi s ennek eszközzésével megbizta dr. Hoványi Gezát, Gabrielly Lajost és Jablonszky Emilt. E ház ugyanis hajdan a bölcsőde helyiségeül szolgált, de mióta ugy a bölcsőde, mint az óvoda az irgalmas nénék házában van elhelyezve és ott biztosítva, az egyesületnek e házra többé szüksége nincsen.

A kath. legényegylet választmányi ülése.

A nagyváradai kath. legényegylet f. hó 10-én d. u. 5 órakor választmányi ülést tartott.

Jelen voltak: Dr. *Vucskics* Gyula elnök, *Pálffy* Béla igazgató, *Széles* Lajos pénztáros, *Szolnok* Jenő titkár, *Balla* József, *Bauer* Nándor, *Barza* József, *Heiner* Ferencz, *Fazekas* József, *Hann* János, *Jelinek* Ferencz, *Milibák* József, *Pál* Károly, *Pintér* János, *Schmied* Gyula, *Voszka* Ferencz, *Tóth* István könyvtáros, *Rottensteiner* József I. dékán, *Sikli* József II. dékán, *Petrétay* főrendező.

1. Elnök megnyitja az ülést, felolvassa az ide vágó §§-kat az alapszabályokról.

2. *Széles* Lajos benyújtja az egyesület működésének kilencz hónapjáról a pénztári számadást. Ennek alapján jövő évi költségvetésül minimális bevételeként 1312 frt, maximális kiadásként 1144 frt tüntet ki. A bevételbe nincs felszámolva a nyilvános fellépésekből eredő bevétel, mely legutóbb 131 frt 62 krt tett ki tiszta jövedelemként. Az ilyen bevételek nem látott kiadások fedezésére fordíthatók s mint felesleg kezelve, könyvtár gyarapítás, segélyezés stb. czimen használható.

A minden tekintetben reális költségvetést a választmány meglegedéssel veszi tudomásul.

3. *Szolnok* Jenő titkár jelenti. Pártoló tagul be vannak írva 190-en. Ezek közül 9 befizetését nem teljesítvén kimaradtakul tekintendők. Egy tag meghalt s így most 180 pártoló tagja van az egyesületnek, kik eddig 190 frtot fizettek be. Van 14 alapító tag. Az egyesület hat nyilvános fellépést tartott, aug. 6, 13, 27, okt. 6, 29 és decz. 3-án.

Előadás 24 ízben tartatott. Vallásoktatási és ezzel parallel az ipartörvények magyarázata. A vallásoktatást vezeti *Pálffy* igazgató, a törvény magyarázatot *Szolnoki* titkár.

4. *Tóth* István könyvtáros jelentése. Az egyesületnek van 177 kötet könyve, 87 drb ajándék, a többi vétel. A vételnél vezérelv, hogy a jelesebb magyar írók teljes művét, a középiskolai oktatásból az egyesület érdeklő tankönyvek (történelmi, földrajzi, természetrajzi, kemia stb.) szerezzük be. Utóbbi könyvek állandóan az olvasó asztalon fekszenek, hogy eszmecserére szolgáljanak alkalmul. A tagok szorgalmasan használják a könyvtárt, miert is annak gyors fejlesztését szükségesnek tartják.

Igazgató a választmány előtt köszönetet mond a főkönyvtárnok pontos és lelkiismeretes működéséért. A választmánynak jelenti igazgató, hogy 180 frt hitelt kapott az egyesület havi öt frt törlesztéssel. Ez csak felében van kimerítve s így a könyvtárfejlesztés megterhelhetős nélkül hathatósan eszközölhető.

5. Dékáni jelentés. Az egyesületnek van 91 beirt és felvett rendes tagja, 22 felvett rendkívüli tagja s 30 jelentkező. Meghalt két rendes tag. Az egyesületnek van 5 rendes bennlakója. Átutazó volt hét, kik ingyen szállást kaptak és három, a kik ellátását kaptak három-három napig. Munkahiány miatt ingyen lakást igénybevette két tagy egy-egy hétig.

6. *Pálffy* igazgató jelentése. Először össze foglalja az előbbi jelentéseket. A három téli hónap jövedelméről még nincs tapasztalatunk, de minden egyesületben ezek a legjövendelműzőbbek s így reálisabb lesz a költségvetés. A fellépéseknél a főczél el van érve. Megszilárdult általuk az egyesület tekintélye, csoportosította a polgárságot, mely oly számban vett részt az egyesület legutóbbi ünnepélyén is, hogy bár gond van reá lorditva, hogy az egyesület ifjusága a legmesszebb menő kedvezményben részesüljön, hogy a szereplők igényei teljesen kielégültenek, minden hozzájárulás nélkül tisztán a beléptijegyekből 131 frt tiszta jövedelem maradt fenn. Az ifjuság magaviselete korrekt volt, a női szereplők minden elismerésre méltók.

Az egyesületi tagok az előadásokat szép számban és figyelmet tartva hallgatják. Jóllesik az előadásokon a pártoló tagok folyton szaporodó számát látni. Idáig a titkár előadta azon paragrafusokat, melyek az ipar megkezdésére vonatkoznak. Jól átmagyarázva és megvilágítva. Igazgató az alapvető hittant tárgyalja. Eddigi előadások Isten léte, hatalmának megnyilatkozása a nagy teremtésben, jószágának feltűnése a végtelen kis teremtmények között. Az ember

helyzete a teremtésben, viszonya Istenben, czélja, czéljának eszköze. A Szentháromságáról, Atyáról-Fiuról, Szt. Lélekről. Az egyházról, a magyar kath. egyház rövid története. Az egyházi hierarchia.

A választmány felszólítja igazgatót, hogy az előadás idejét és programját mindig előre közölje a Tiszántulban. Igazgató szívesen vállalkozik reá s igen jó szívrrel venné, ha példa mutatásként és a tekintélyes pártoló tagok be-be nélnének az előadásokra. Eszmecserét is szívesen folytatna e tekintetben velük. Igazgató jelenti, hogy *Krüger* Aladár, ki idáig is önzetlenül fáradt az egyesületért s az utolsó fellépés sikerét is az általa irt darab s annak betanításával biztosította az ipar munkásai iránt érzett szeretetből felajánlotta, hogy rendes előadást vállal a történelemből s az ifjakat a szavalás és előadás modorban kiképzni külön önképzési órák alatt.

A választmány köszönettel tudomásul veszi, alapszabály értelmében mint előadót a választmányba hívja s neki eddigi önzetlen munkájáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz egyhangulag.

Igazgató jelenti, hogy az egyesület tagjai közül 30-an iratkoztak be a szakrajz tanfolyamra. Ez eredményt *Szücs* Izsó ip. Iskolai igazgató azon szívességének köszönhetjük, hogy ő mindenben kezére járt a beiratkozó tagoknak s nekik minden lehető könnyebbitést, tandíjmentességet stb. kieszközölt.

A választmány ismét *Szücs* Izsó ur buzgalmát az iparos tanügy terén s jegyzőkönyvi köszönetet mond az egyesület tagjaival szemben tanusított előzékenysége és szívességéért.

Ugyancsak jegyzőkönyvi köszönetet mond az Orsolya zárda fejedelem asszonyának, ki a zárda régi szini felszerelését az egyesületnek ajándékozta. Végre a választmány elismerését fejezi ki a két dékánnak, kik az egyesület iránt több magán szívességet tettek.

A választmány irányelvül kimondja, hogy bármely iparos testület, egyesület, vagy az iparral összefüggő intézmény az egyesület bármily támogatásra felszólítja, az egyesület, a lehetőség határai között a felszólítást mindenkor kész lesz teljesíteni.

A házgondnok kérvényét és egy munkaképtelenné lett tag kérvényét elfogadta a választmány. A folyamodó tag rendes bennlakást és három hónapig rendes segélyt kap.

Jelenti még igazgató, hogy a rendes fellépéseken kívül három kivonulást tartott az egyesület. Két hazafias ünnepen, *Rulikovszky* Kázmér sirjához és az aradi vértanúk jubiláris emléknapiján. *Rulikovszky* sirjára remek koszorút helyezett, melyért *Jelinek* Ferencz pártoló tag urat illeti a köszönet, az okt. 6-iki ünnepélynél pedig az egyesület dalárdája énekelt, igazgatója ünnepi beszédet tartott. Kivonult még *Sarkady* Béla tagtárs temetéséhez egyesületi jelvényekkel, kinek sirjánál az igazgató a legényegyleti szeretet nevében bucsubeszédet mondott.

Az egyesületi jelvények viselése kötelezőnek mondatott ki, ünnepen, az egyesületben s minden egyesületi nyilvános fellépésnél.

Elnök a folyamodványok letárgyalása után az ülést berekeszti az egyesület köszöntésével:

Isten áldja a tisztas ipart.

IRODALOM.

A Petőfi társaság ülése. A Petőfi-társaság vasárnap d. e. tartotta meg ülését az Akadémia termében. A gyűlésen *Rákosi* Viktor felolvasta *Sas* Ede vendég »Nászutazás« cz. pompás költeményét, melyet a közönség lelkesen fogadott. A költemény Velenczébe vezet, melynek varázsát a szerelmesekre igyekszik örök, elpusztíthatatlannak rajzolni. Felolvasták továbbá *Hatala* Péter »Kis Jézus Rómában« cz. értekezését. *Bartók* Lajos pedig *Balla* Miklós fiatal poéta három költeményét. A felolvasás után zárt ülés következett.

Igazságszolgáltatás.

A nyomor miatt. Ezzel védekezett tegnap a törvényszék előtt *Sárközi* Imréné sarkadi lakos, akinek súlyos bűn nyomja a lelkét, megölte kis ártatlan gyermekét, azért, hogy elpalástolja bukását.

Sárközi Imréné korán jutott özvegységre s a csinos özvegy alig telt el a gyász év viszonyt kezdett egy deli legénnyel.

E viszony nem maradt következmény nélkül s az asszony, hogy szégyenét elpalástolja, mikor megszületett a kis gyermek, annak száját tele tömte agyaggal s így fojtotta meg. Mikor ez a dolog kipattant s a csendőrség megindította a nyomozást, az asszony tiz forinttal akarta megvesztegetni a csendőrt. Ezért tegnap vonták felelősségre.

Az özvegy a törvényszék előtt azzal védekezett, hogy nyomorban él s így nem tudta volna a gyermeket eltartani. A törvényszék ezt figyelembe véve egy évi börtönre ítélte az asszonyt. Az ítélet jogerős is lett.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Irtá: **Fernand-Hue.**

20

Franziából fordította — **Ó.**

ÖTÖDIK FEJEZET.

Megtalálták-e?

Az utazó-kocsi nagy, két méter hosszú és két méter széles erős jármű volt. Az előrészen voltak a csomagok, a középső rész Margitnak volt fűntartva, a hátulsó részben pedig a kapitány, György és Péter tanyáztak. A vezető nem fogadta el a neki följánlott helyet.

— Megszoktam én már a szabad ég alatt való alvást! — mondá a parancsnoknak.

Megindultak. Ferencz elől lóháton haladt, utána a kocsi a két zulu hajcsáral, hátul mentek a utasok, kik az első néhány kilométert gyalog akarták megtenni, gyönyörködve Pretória szép vidékében.

Az utazás minden kiváló esemény nélkül folyt le. Éjjelenként hallhatták ugyan az orosz-lánok ordítását, de azok nem háborgatták a kis karavánt és Parr sem engedte meg, hogy háborgassák a fene vadakat, bár György nagyon szeretett volna megismerkedni a vadászat ezen fajtájával.

Ha egy-egy búr falunál megálltak, a lakosok mindig feltűnő szivességet tanúsítottak Ferencz irányába, ki ugyan az egész ut alatt nagyon szótalan volt s legfeljebb megjegyzéseket tett a vidék és népe sajátságaira.

A tizenhetedik nap délutánján végre alkonyat tájban megállapodtak egy romba dőlő ház előtt néhány száz lépésnyire a missió-teleptől a Mural hegy aljában. Parr a kései időre való tekintettel másnap reggelre halasztotta Price urnak, a misszionáriusnak meglátogatását.

Mialatt a többiek az éji szállás elkészítésén fáradoztak, György és Margit egy kis sétára indultak a környéken.

Ütközben találkoztak egy igen kedves arcú nővel, kinek ódivatu ruhája azonban csaknem mosolyra készítette őket; mögötte egy csinos néger nő ment.

A nő megszólította Margitot:

— Az önök kocsija az ott a romok mellett? — kérdé.

— Igen, asszonyom

— Magácska talán a Parr kapitány ur leánya, kinek az én férjem, Price levelet írt egy gyermek ügyében, a kit mi találtunk meg.

— Igen, asszonyom.

— Nos akkor azonnal megyek önökhöz. A viláért sem engedhetjük meg, hogy önök itt táborozzanak. Hozzánk kell jönniök a telepre.

— Nem is tudom elfogadhatjuk-e szives meghívását.

— No még csak az kellene, hogy visszatartsák! Mutasson be kedves atyjának.

— A parancsnok nekem nem atyám, hanem nagybátyám.

A kölcsönös üdvözléseken és bemutatkozásokon tulesve, Price-né asszony oly szeretetreméltó modorban ismételte a meghívást, hogy Parrnak el kellett fogadnia.

Most hát mindnyájan megindultak a missió felé, mely egy hatalmas kert közepén feküdt. A kert körül czölöpkerítés volt erős tornyocskákkal, azon kívül pedig egy vízzel telt mély árok emelte a telep biztosságát.

Az ajtóban igen szívesen fogadta őket Price ur egy igen értelmes arcú legfeljebb ötven éves hosszú göndör szakállu ember. Különböző lelkészkedésen kívül kereskedéssel is foglalkozott, a falu népét és az elefántvadászokat látta el mindenféle szükségletekkel, a miket csak a városban szerezhetek volna meg aranyporért vagy más értékes terményekért.

Vacsora alatt megkérdezte Parr, hogy miért van a ház úgy megerősítve és körülárkoltva.

— Azelőtt a benszülöttek támadásai napirenden voltak, felelt a hittérítő, s azok a romok, melyeknél most az ön kocsija áll, az én házam romjai. De mióta az angolok uralmukat a zambézi-ig kiterjeztették, minden nyugodt és bátorságos.

(Folyt. köv.)

Az angolok újabb veresége.

London, december 11. Most derül ki, hogy a Stornbergi ütközet, melyet az angolok nagy győzelemnek jeleztek, valóságban ismét nagy vereség volt. Néhány nap óta tudták az angolok, hogy Stornberg előtt sok búr harcász van igen jó pozícióba. Az összeütközés éjjel történt mintegy két mérföldnyire Stornberg előtt A búrok oly hirtelen támadták meg az angol csapatokat, melyeknek sejtelmük se volt, hogy máris szemben vannak az ellenséggel és iszonyu zürzavar támadt. Az angolok azonnal meghátráltak, a búrok pedig folyton erősen tüzeltek, úgy hogy angolok egyik csapatja, mely *több mint 6000 emberből állott, hamarosan elesett.* Az angolok folyton hátrálni voltak kénytelenek. Mint utólag kiderült, az angolokat a saját kémeik megcsalták. A kémekek ugyanis hazug híreket hoztak a búrok hadállásáról és Stornbergnél lévő erejéről, viszont azonban a búrokat pontosan értesítették a Stornberg felé haladó angol csapatok minden mozgulatáról. Bővebb részletek még nem érkeztek, de kétségtelennek látszik, hogy az angolok ismét óriási vereséget szenvedtek.

London, decz. 11. A hadügyminiszterium a következő táviratot kapta Gatacre tábornoktól: Nagy sajnálatomra jelentenem kell, hogy Stornberg ellen intézett támadásunk ma reggel nagy veszteséggel visszaveretett. Vezetőim az ellenség állásáról helytelenül informáltak és később úgy találtam, hogy a terület nem volt alkalmas támadásra.

A fokvárosi parancsnokló tábornok ezt táviratozza: A mennyire eddig tudjuk, Gatacre tábornok vesztesége a következő: Kilencz tiszt megsebesült, kilencz elveszett, két katona elesett, 17 megsebesült és 596 elveszett.

London, decz. 11. A stornbergi ütközetről érkezett újabb jelentések szerint Gatacre tábornok csapatai közül legnagyobb veszteséget szenvedtek az ir riflemenek és a Northumberland-lövészek. Az előbbi ezredből hét tiszt és tizenkét katona sebesült meg, három tiszt 290 katona pedig eltűnt, az utóbbi ezredből hat tiszt és 306 katona veszett el.

London, decz. 11. Gatacre tábornoknak a tegnapi stornbergi csatában résztvevő haderejét illetőleg eltérők a vélemények, valószínű azonban, hogy hadereje körülbelül 4000 főre rugott.

A Times tudósítója jelenti a tegnapi csatáról Moltenórból: Gatacre tábornok hajnalban megkísérelte Stornberg megostromlását. A vezetők azonban félre vezettek bennünket. Em-

bereinket kimerítő éjjeli menet után meglepte az ellenség. A visszavonulás kitűnő rendben ment végbe. A legváltóságosabb időben a Northumberland-lövészek és az ir lövészek úgy tartották magukat, mint valami disz-szemlén. Attól tartok, hogy veszteségeink nagyok. Egy ágyut cserben hagytunk.

Ugyane lap jelentése szerint Chachamba azt a parancsot küldték, hogy két folyamagyúnaszadot azonnal helyezzenek készenlétbe Dél-Afrika számára.

TAVIRATOK.

A kvótaszavazás és Apponyi.

Budapest, decz. 11. (Saj. tud. táv.) Egy könyomatos jelentése szerint *Apponyi* Albert gróf családi ügyei miatt elutazik a fővárosból s a kvótaszavazáson nem lesz jelen.

Hófúvás.

Budapest, decz. 11. (Saj. tud. táv.) Fiuméből sürgönyzik hogy Fiume és Károlyváros közt a hófúvás miatt *négy napra* be lett szüntetve a tehertorgalom. Budapesten most is sűrű pelyhekben esik a hó.

Az ifju-csehek obstrukciója.

Prága, decz. 11. Az ifju-csehek értekezlete elhatározta, hogy az *obstrukciót még az eddiginél is fokozottabb mértékben folytatja* és kiterjeszti minden kérdésre, minden ügyre, a mely a parlament elé kerül.

Eskütétel.

Bécs, decz. 11. Thun-Hohenstein Miksa gróf a mai általános kihallgatások előtt tette le az esküt Ó felsége előtt, mint Lajos Viktor főherceg új főudvarmestere és mint valóságos belső titkos tanácsos. Az eskütételnél Liechtenstein herceg főudvarmester, Goluchowski gróf külügyminiszter és Abensperg-Traun gróf főkamrás intervenáltak. (M. T. I.)

SZERKESZTOI POSTA.

Jogász ifjuság. Helyben. Mint már több ízben megírtuk, az adventben rendezett mulatságokról lapunk nem hoz tudósítást.

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, december 11.

Az irányzat csendes.

Oszták hitel	— — — — —	368.30
Magyar hitel	— — — — —	372.75
Allamvasut	— — — — —	339.—
Rimamurányi	— — — — —	332.—
Magyar jelzálog	— — — — —	183.50
Salgótarjáni	— — — — —	341.—
Wagon-kölcsön	— — — — —	623.—

Határidők.

Budapest, december 11.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	— — — — —	7.97
Buza áprilisra	— — — — —	7.84
Uj tengeri	— — — — —	4.97

Rosz okt.	6.40
Zab okt.	5.04
Káposzta, repace, aug.	

Bécs, december 11.

Érték. Javult.	
Osztr. hitel	876.90
Magyar hitel	878.-
Allamvasut	823.-

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. december 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	116.25
Magyar koronajárdék	95.-
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2%	120.-
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2,1/2%	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.-
Magyar földterhermentési kötvény 4%	98.95
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.90
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	94.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	159.-
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	137.25
Osztrák járdék papirban	98.90
Osztrák járdék ezüstben	98.50
Osztrák járdék aranyban	116.25
Osztrák korona járdék	99.25
Osztrák államsorsjegyek	136.25
Osztrák magyar bankrészevény	913.-
Magyar hitelbankrészevény	379.-
Osztrák hitelintézeti részvény	377.25
Párisi vista	324.25
20 frankos arany (Napoleond'or)	121.05
Németbirodalmi márka	9.58
London vista	47.82
20 márkás arany	11.79

A szerkesztést felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Tűzifát

házhoz szállítva adunk:

- 1. Waggon 20 mtr. hasábfát 50 frt.
- 1. " 20 mtr. gömbölyűfát 44 frt.

Kisebb mennyiségben:

- 1. mtr. hasábfát 2 frt 60 kr.
- 1. mtr. gömbölyűfát 2 frt 30 kr.

apróra vágott tűzifára megrendelést elfogadunk, megrendelések telefonon eszközölhetők

Friss és Gross
fakereskedők

Nagyvárad fa-füzes 5 sz. telefon 36 sz.

COAKS,

tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidlinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legjobb a **gáz-coaks** mert a súlyosabb és ezáltal drágább mite coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltek meg a coaks, akkor **métermázsánként 14 kr. fuvardíjért házhoz szállítjuk** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a coaks vásárlásánál, amennyiben, ha egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.**

Nagyvárad 1899 december hó

Nagyvárad légszeszgyár
Az igazgatóság.

Nagy karácsonyi és ujévi kiállítás!

Bátorkodom a n. é. közönség b. figyelmét a rendkívüli és szakértelemmel rendezett

ujévi és karácsonyi

kiállításomra

felhívni.

Olesó árak! Gyermekjátékok óriási választékban. Nagyban és kicsinyben!

HEVESI A. Nagy verseny áruháza Nagyváradon,
Kossuth-Lajos-utca (Mezey-ház).

Gyermek székek, illatszerek és pipere cikkek, zenélő albumok, varró eszközök, pénztárczák, dohány és szivarozó készletek, valódi majolika asztalkák, haj-ruha- és fogkefe, velencei dísz szoba tükrök, dohányzó és szivarozó bambusz asztalkák, mindennemű társas játékok, dominók, sakjátékok, mikulások, valódi rabok által kötött harisnyák és alsó ingek nagy választéka, dus választék férfi-leány- és gyermek kész ruhákban, különlegességek férfi ing, gallér, kézelő és nyakkendőkben, kalapok, cipők, téli sapkák, valódi prágai keztyűk, reform székek, séta botok, eső ernyők, női bluesok, női- és gyermek kötők minden színben és nagyságban.

Nagy karácsonyi és ujévi kiállítás!

Felül minden végkiarúsítást.

A legnagyobb és legolcsóbb bevásárlási formás nagyban és kicsinyben.

Nagy Karácsonyi Occasíó!

Egy méter
tisza selyem, ruhára
45 kr.

Egy méter
blous bársony
30 kr.

Egy vég

p a m u t v á s z o n

23 méter **4 frt.**

Mit vegyünk karácsonyra?

Hasznos tárgyat!

Hol vásároljunk?

Megbízható üzletben!

Egy vég **sifon**

23 méter **4 frt.**

Évi zárlatunk alkalmával több cikket mélyen leszállított árban kiárúsítunk; ezen rendkívüli alkalomra a nagyérdemű közönség és tisztelt vevőink szíves figyelmét felhívjuk.

Számos látogatást kérve, tisztelettel

Kunz József és Társa czég
Nagyvárad, Szt. László-tér 1. sz.

Kivonat az eladásra kerülő cikkekéből.

- Egy ruhára való kreton szövet 1 frt 35-től 1 frt 70-ig.
- Egy ruhára való barchet szövet 1 frt 40 től 1 frt 80 ig.
- Egy ruhára való divat szövet . . . , 2 frttől 3 frtig.
- Egy ruhára való tisza gyapjú kasan . . . 3 frt 60 krig.
- Egy méter ruha és blous bársony . . . 30 krtól 1 frtig.
- Egy méter ruha és blous selyem 45 krtól 1 frt 20-ig.
- Egy méter finom női posztó . . . 40 krtól 65 krig.
- Egy méter legjobb minőségű tenisz velenz . . . 20 kr.

- 1 vég 23 méteres erős házi vászon 4. -
- 1 vég 23 méter finom házi vászon 5.-
- 1 finom kávé abrosz 6 csemege kendővel 1.50
- 1 finom tisza czérna eríték 6 asztal kendővel 2.80
- Fél tzt. tisza czérna törülköző 1.50
- Fél tzt. zsebkendő 40 krtól 60 krig
- Fél tzt. vászon zsebkendő fshér és színes 75 krtól 1 25-ig
- Egy női ing, szép kivitellű díszítéssel 90 krtól 1.50-ig

Összes maradékok teljes elárúsítása. Egyes ágy- és asztalterítők, függönyök, szőnyeg és butorszövet maradékok mélyen leszállított árban.

Kimaradt egyes fehér abroszok, abrosz nélküli asztal-kendő, a kirakatban megsárgult férfi és női fehérneműek mélyen leszállított árban lesznek kiárúsítva.

Karácsonyi ajándékoknak még ajánljuk dus raktárunkat a következő cikkekben: Posztó, harász, chenille, selyem fej- és nyakkendőkben. Női blousok, nyakdíszek, kötények, szoknyák mindennemű fehérnemű, táskák. Férfi nyakkendő, ing, gallér, kézelő stb.

Egy pár fekete női harisnya 37 kr.

A legszebb dísz a szobának egy gobelin kép.

Szép gobelin képeinkre különösen felhívjuk a n. é. közönség figyelmét,

Egy pár férfi harisnya 30 kr.